

Oostelijk front in het defensief zou blijven en, zoals de Japanners, Mussolini en de leiding van de *Kriegsmarine* wensten, meer krachten zou concentreren op het gebied van de Middellandse Zee en op het Midden-Oosten, dan hadden de Duitse en de Japanse macht elkaar misschien in het gebied van de Indische Oceaan kunnen ontmoeten; zoals wij eerder onderstreepten, heeft dat perspectief vooral de Britse autoriteiten maandenlang met grote bezorgdheid vervuld. Die afspraak was evenwel niet gemaakt, Hitler hield er aan vast dat hij eerst de Sowjet-Unie diende te verslaan en met de Amerikaanse landingen op de Salomons-eilanden, 7 augustus '42, waren de Japanners voorgoed in het defensief gedrongen.

Het gevolg van dit alles was dat de feitelijke samenwerking tussen Japan en Duitsland zeer beperkt bleef.

Van samenwerking op militair gebied was in '42 in het geheel geen sprake – daartoe kwam het pas in '43 toen de positie zowel van Japan als van Duitsland danig was verzwakt. Japan had de Slag om Guadalcanal verloren – Duitsland had in mei Noord-Afrika moeten ontruimen, zag in juli de Geallieerden landen op Sicilië en leed toen tevens een verpletterende nederlaag aan de centrale sector van het Oostelijk front. In de tweede helft van '43 nu, toen de Duitse *U-Boote* in de Atlantische Oceaan niet meer konden opereren zonder zware verliezen te lijden, werden elf *U-Boote* met een grote actieradius naar de Indische Oceaan gezonden (vijf kwamen er aan) en daarop volgden later nog twintig (elf kwamen aan). In '43 en '44 behaalden die *U-Boote* in de Indische Oceaan, waar de Geallieerde vrachtschepen of zwak-geëscorteerd of geheel zonder escorte voeren, aanzienlijke successen. Penang op Malakka was hun basis, later, nadat de Britten in oktober '44 voor die havenstad mijnen hadden gelegd, Tandjong Priok. Een-en-ander had langdurige onderhandelingen met de Japanners gevergd, die ook pas na geruime tijd hadden goedgevonden dat de *Kriegsmarine* eigen bureaus kreeg in Penang, Batavia en Singapore. Daarbij waren de Japanners er op blijven staan dat de *U-Boote* uitsluitend bewesten 70 graden Oosterlengte zouden opereren – zij moesten dus een afstand van ca. 4 000 km afleggen voordat zij hun eerste torpedo mochten lanceren. Van samenwerking tussen de *U-Boote* en de Japanse onderzeeboten die óók in de Indische Oceaan opereerden, mede in het 'Duitse' gebied, was geen sprake.¹

¹ Eind '44, toen de *U-Boote* in Priok vrijwel geen torpedo's meer hadden, gelastte de *Seekriegsleitung* dat alle boten die daartoe in staat waren, niet later dan in de tweede helft van januari naar Duitsland moesten terugkeren met een lading rubber aan boord. Er waren toen in het Verre Oosten waaruit een aantal *U-Boote* al naar Europa was